

SÈRIE 4

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. L'exercici 1 i l'exercici 3 inclouen, cadascun, dues opcions (les dues opcions tenen les mateixes característiques). L'exercici 2 té una sola opció.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la coherència, la cohesió i la correcció gramatical, lèxica i ortogràfica

En una prova de filosofia és fonamental que l'estudiant s'expressi de forma clara, precisa i ben estructurada, i que elabori textos coherents i cohesionats, en què no hi hagi contradiccions i en què quedi clar el fil conductor d'allò que es va exposant i la relació entre les diferents idees que es presenten. Per altra banda, en un examen de filosofia, aquests elements no es poden avaluar de forma autònoma. Expressar-se amb claredat i de forma coherent i ben estructurada és essencial per mostrar que es pensa amb claredat i que es té una bona comprensió d'allò sobre què es parla. Aquests darrers dos aspectes (claredat de pensament i grau de comprensió) constitueixen el nucli d'allò que es vol avaluar amb aquest examen. La coherència, cohesió, claredat i precisió en l'expressió són, per tant, elements fonamentals de les respostes en aquest examen i resulten indestruïbles de l'avaluació del contingut d'allò que es diu. No se'n pot fer una avaluació separada o autònoma. En la mesura en què en una resposta hi manqui coherència, cohesió, claredat o precisió en l'expressió, això reflectirà una deficiència en el grau de comprensió de la temàtica tractada i, en aquesta mesura, haurà d'afectar negativament la qualificació d'aquesta resposta.

A més, cal tenir en compte que si una resposta exposa idees de forma coherent i ben estructurada que no es corresponen, però, amb allò que es demana, la claredat, coherència i precisió no afegeixen cap valor a la resposta.

Finalment, pel que fa a l'exercici 3, en què es produeix un text d'una certa extensió, es valorarà també específicament la correcció ortogràfica i la presentació (claredat de la lletra). Les faltes d'ortografia significatives poden restar, cadascuna, 0,05 punts, fins a un màxim de 0,15 punts. Per altra banda, una deficiència clara en la presentació del text, que en dificulti la comprensió, pot restar 0,05 punts. Per tant, en aquest exercici, les deficiències en ortografia i presentació poden restar en total fins a un màxim de 0,2 punts.

Exercici 1

Pregunta I

Sintetitzar breument el contingut del text.

[2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 90 i 130 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicat, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i articulen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees, sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A)

Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum exposi, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) Descartes deia que el pensament en general és l'essència de la ment. Això no pot ser correcte. Tot el que hi ha és particular (aquest o aquell altre pensament), però no hi ha tal cosa com el pensament en general.
- (ii) No és correcte tampoc dir que la ment és una substància que té percepcions, perquè
 - (a) Totes les idees es deriven d'impressions, i no tenim cap impressió de 'substància' i, per tant, no tenim cap idea de substància.
 - (b) La ment és simplement un conjunt de percepcions particulars, no una substància que té percepcions.

Opció B)

Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a ha d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) El text comença dient que s'enumeraran diferents deures segons la divisió entre deure vers un mateix / vers els altres, i deure perfecte / imperfecte.
- (ii) Es presenta un cas concret (que hem d'entendre que deu il·lustrar algun dels deures esmentats abans): una persona es planteja si ha d'ajudar a determinades persones que estan passant necessitat, i resol desentendre-se'n, tot seguint el principi "Que facin el que vulguin o puguin, jo no tinc ganes d'involucrar-m'hi".
- (iii) Kant fa veure que (a) no hi ha contradicció en que aquest principi o forma de pensar esdevingués una llei universal, ara bé (b) una persona no pot voler que aquest principi o màxima fos llei universal: un mateix podria trobar-se en dificultats i voldria que els altres l'ajudin. (cosa que no farien si el principi considerat abans fos una llei universal).

En totes dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Pregunta II

Identificar el **significat** de termes o expressions.

[1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) «particular»: allò que està situat en un moment de temps específic, i en un lloc específic
- b) «percepcions»: allò que es fa present a la ment, i només a la ment, de forma immediata

Opció B)

- a) «deures envers nosaltres mateixos»: quelcom que tens l'obligació de fer, i tal que aquell qui serà el receptor de la teva acció ets tu mateix (per exemple, tens el deure de no de mutilar el teu propi cos).
- b) «lleï universal de la naturalesa»: una manera de comportar-se que tot i tothom necessàriament, de fet, segueix.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Explicar el sentit d'una determinada afirmació i les raons de l'autor/a per a fer aquesta afirmació. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Una bona resposta ha de saber indicar quin paper juga aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor defensa. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A

Una resposta ha de tenir la màxima puntuació si tracta, correctament, els següents punts:

- (i) Els elements bàsics de l'empirisme de Hume: percepcions, impressions, idees; tota idea simple deriva d'impressions; tots els nostres pensaments depenen en darrer terme dels materials proporcionats per l'experiència.
- (ii) Això ens porta a haver de rebutjar la idea d'un jo substancial (i la idea de qualsevol substància): no hi ha impressions de cap substància, i en particular, no hi poden haver impressions d'un jo substancial. La idea d'un jo substancial no té contingut.
- (iii) Per tant, allò que anomenem ment és només un seguit d'estats mentals particulars, units per certes relacions de semblança, contigüitat i causalitat, sense que tinguem coneixement de cap substrat (de cap jo substancial) en el qual existeixin aquests estats mentals.

Opció B

La màxima puntuació requeriria oferir una explicació que tingui en compte, d'una forma o altra, els següents punts:

(i) Explicar que és el que porta a Kant a considerar la qüestió de si pot voler que un determinat principi (en aquest cas: "Si no tinc ganes d'ajudar a qui passa necessitat no ho he de fer") esdevingui llei universal.

(ii) Esmentar breument els elements bàsics de l'ètica kantiana: això pot incloure fer referència a que la única cosa que té valor per ella mateixa és la bona voluntat i que un acte és moralment valuós si es fa per deure i conforme al deure. És meritori que es parli també de la distinció entre imperatius hipotètics i categòrics.

(iii) Formular i explicar breument l'imperatiu categòric i, en particular la primera formulació de l'imperatiu categòric, en termes de Llei Universal.

(iv) Explicar amb claredat i amb les pròpies paraules de l'estudiant l'aplicació de l'imperatiu categòric a l'exemple del text (tal com, de fet, ja fa el propi text): per determinar si desentendre'm d'aquells que passen necessitat seria acceptable, cal veure si puc racionalment desitjar que la màxima amb la qual actuaria esdevingui llei universal.

(v) Explicar perquè si bé no resulta contradictori que hi pogués haver una situació on tothom actués segons aquesta màxima, una persona no pot voler que es donés aquesta situació: s'estaria volent dues coses contradictòries. Per una banda tots volem que si tenim necessitat algú altri ens ajudi; i voler això, que tots volem, seria contradictori amb voler que la màxima que diu "si hi ha algú que té necessitat, no l'ajudaré, encara que a mi no em costés gens ajudar-la," fos llei universal (que comportaria, doncs, voler que ningú ens ajudi quan tinguem necessitat).

(vi) No és imprescindible per a obtenir la màxima nota, però serà meritori (pot afegir puntuació) si la resposta esmenta que el cas considerat és un cas d'un deure imperfecte vers altres persones: és imperfecte perquè la màxima en qüestió podria ser una llei universal (encara que no es pugui *voler* que sigui una llei universal); i és "vers els altres" perquè és un deure pel que fa a accions dirigides vers altres persones (en aquest cas ajudar-les o no ajudar-les).

• En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta III s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer la seva explicació distingint el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Exercici 2

Avaluar una situació tot aplicant les idees d'un o més autors.

[2 punts]

És una pregunta que té elements que poden ser oberts i altres que no ho són.

Serà bo que la resposta distingeixi entre el l'avaluació, des de la perspectiva de Descartes, que cal fer de la primera frase que ens presenta l'enunciat de la pregunta i la que cal fer de la segona frase:

- i. Jo soc el mateix que el meu cos
- ii. Allò que facis al meu cos, òbviament, m'ho fas a mi.

Des de les propostes defensades per Descartes, podem concloure que no tindria impediment per estar d'acord amb (ii), però que estaria del tot oposat a (i).

La resposta hauria de mostrar que l'estudiant coneix les raons de Descartes per a afirmar que cos i ment són dues substàncies diferents; i que l'essència d'una persona és el pensament. En aquesta resposta caldria esmentar també com a mínim un dels arguments que Descartes ofereix per a justificar que la ment és una cosa diferent del cos.

Finalment, encara que el meu cos no sigui essencialment part de mi, sí que està estretament vinculat amb la meua ment i és *el meu* cos, l'únic cos que tinc i tindrè; per tant, és del tot justificat dir que és "part de mi", encara que no sigui una part essencial de mi.

En l'avaluació d'aquesta pregunta cal tenir compte que no es pot exigir, de cap manera, òbviament, que l'alumne tingui un coneixement d'especialista d'allò que diu l'autor de qui es parla, ni tan sols que conegui tots els detalls del pensament de l'autor que poguessin ser pertinents a l'hora d'avaluar el cas plantejat en aquest exercici. Una resposta pot obtenir perfectament la màxima qualificació si l'alumne/a mostra una bona comprensió de les idees **bàsiques** de l'autor/a i en fa un ús raonable a l'hora d'avaluar les afirmacions proposades (encara que en alguns aspectes d'aquesta aplicació s'aparti d'allò que, en un coneixement més ampli i exacte de les idees de l'autor, seria adequat de dir).

Finalment, cal tenir en compte que allò central que es vol avaluar en aquesta pregunta és el grau de comprensió que l'alumne/a té de les idees d'un determinat autor sobre un determinat tema. Una manera d'avaluar aquesta comprensió és comprovant si l'alumne/a sap aplicar el coneixement de les idees de l'autor estudiats a l'hora de realitzar una determinada tasca que l'alumne/a probablement no havia considerat prèviament i que, en aquest examen, ha d'encarar per primer cop. L'avaluació de la

pregunta s'ha de fer de forma global: s'ha d'avaluar el grau de comprensió de les idees de l'autor que l'alumne/a mostri (específicament: el grau de comprensió de les idees de l'autor rellevants per a dur a terme la tasca plantejada).

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi.

[2 punts]

Es tracta d'avaluar una afirmació (o un argument, o un grup d'afirmacions) que estarà relacionada (potser indirectament) amb algun dels problemes tractats per algun/a dels autors seleccionats. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de l'afirmació (o grup d'afirmacions, o argument) fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de l'afirmació).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es mostri de la tesi (o argument, o grup d'afirmacions) que cal discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni, ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

És important que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que ofereixi raons o consideracions per mirar de donar suport a allò que afirma.